

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

INSTITUT MEZINÁRODNÍCH STUDIÍ

Eva Krause

**Předběžná kontrola principu subsidiarity po Lisabonské
smlouvě v praxi parlamentů České republiky a Itálie**

Bakalářská práce

Praha 2016

Autor práce: Bc. Eva Krause

Vedoucí práce: Mgr. Jan Váška

Rok obhajoby: 2016

Bibliografický záznam

KRAUSE, Eva. *Předběžná kontrola principu subsidiarity po Lisabonské smlouvě v praxi parlamentů České republiky a Itálie.* Praha, 2016. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Katedra evropských studií. Vedoucí diplomové práce Mgr. Jan Váška

Abstrakt

Předkládaná bakalářská práce se zabývá analýzou principu subsidiarity v právní úpravě Evropské unie, jeho teoretickým zakotvením a aplikovanou praxí. Autorka poskytuje teoretickou část, ve které je představen princip v právní úpravě spolu se změnami v postavení národních parlamentů po přijetí Lisabonské smlouvy, meziparlamentní spolupráci, systém včasného varování a akademickou reflexi týkající se tématu. Těžiště práce spočívá ve zhodnocení a efektivitě kontrolního mechanismu systém včasného varování v kontextu parlamentů České republiky a Itálie.

Klíčová slova: Evropská unie, Lisabonská smlouva, národní parlamenty, princip subsidiarity, systém včasného varování

Abstract

The presented bachelor thesis focuses on an analysis of the principle of subsidiarity in the legislation of the European Union – its theoretical basis and applied practice. The author provides a theoretical part in which the principle is presented in the legislation together with changes in status of national parliaments after the Lisbon Treaty, inter-parliament cooperation, the early warning system and academic reflexion regarding the topic. The core of the paper is in evaluation of efficiency of the control mechanism of the early warning system in the context of parliaments of the Czech Republic and Italy.

Key words: European Union, Lisbon Treaty, National Parliaments, Principle of Subsidiarity, Early Warning System

Rozsah práce: 30 NS

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval/a samostatně a použil/a jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne .....

Eva Krause .....

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. Janu Váškovi za jeho neskonalou trpělivost, přínosné rady a podporu.

TEZE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno:

Eva Krause

E-mail:

eva.krause.streckerova@gmail.com

Semestr:

LS

Akademický rok:

2014/2015

Název práce:

Předběžná kontrola principu subsidiarity po Lisabonské smlouvě v praxi Parlamentu České republiky a Itálie

Předpokládaný termín ukončení (semestr, školní rok):

ZS 2015/2016

Vedoucí bakalářského semináře:

Doc. PhDr. Jiří Vykoukal, CSc.

Vedoucí práce:

Mgr. Jan Váška

V čem se oproti původnímu zadání změnil cíl práce?

Cíl práce zůstal beze změny.

Jaké změny nastaly v časovém, teritoriálním a věcném vymezení tématu?

Doposud nedošlo k žádným změnám v daných vymezeních.

Jak se proměnila struktura práce (vyjádřete stručným obsahem)?

Plánovaná struktura se oproti zadání neproměnila.

Jakým vývojem prošla metodologická koncepce práce?

Metodologická koncepce zůstala stejná jako v Projektu bakalářské práce.

Které nové prameny a sekundární literatura byly zpracovány a jak tato skutečnost ovlivnila celek práce?

Text nepracuje s žádnými nově nalezenými zdroji.

Charakterizujte základní proměny práce v době od zadání projektu do odevzdání tezí a pokuste se vyhodnotit, jaký pokrok na práci jste během semestru zaznamenali (v bodech):

Práce doposud odpovídá vymezení v Projektu bakalářské práce.

Podpis studenta a datum:

Schváleno:	Datum	Podpis
Vedoucí práce		
Vedoucí bakalářského semináře		

Obsah

1. Úvod.....	8
1.1 Přístup k analýze.....	10
2. Teoretická část.....	11
2.1 Princip subsidiarity v právní úpravě EU.....	11
2.2 Změny v postavení národních parlamentů v rámci legislativního procesu EU.....	13
2.2.1 Meziparlamentní spolupráce v evropských záležitostech.....	16
2.2.2 Systém včasného varování.....	18
2.3 Akademická reflexe	20
3. Analytická část	23
3.1 Předběžná kontrola principu subsidiarity na příkladu ČR.....	23
3.1.1 Praxe Poslanecké sněmovny a Senátu ČR.....	26
3.2 Předběžná kontrola principu subsidiarity na příkladu Itálie	29
4. Evaluace kontroly principu subsidiarity.....	31
5. Závěr	35
6. Zdroje.....	37
6.1 Dokumenty	37
6.2 Zprávy institucí	38
6.3 Literatura	39
6.4 Internetové zdroje	41

1. Úvod

„Subsidiarita není luxus, ale povinnost.“

José Manuel Durão Barroso¹

Lisabonská smlouva (dále jen „LS“) je mezinárodní smlouvou novelizující dvě zakládající smlouvy Evropské unie (dále jen „EU“), a sice *Smlouvu o Evropské unii* a *Smlouvu o založení Evropského společenství*, která se přejmenovává na *Smlouvu o fungování EU* (dále jen „SFEU“). K nabytí její účinnosti došlo 1. prosince 2009.² Tato smlouva přinesla výrazné změny do mnoha oblastí EU, které se nemalou mírou projevíly mimo jiné i v postavení Evropského parlamentu a národních parlamentů a na podobě legislativního procesu EU. Ne všechny změny, které Lisabonská smlouva přinesla, jsou ale posuzovány odbornou veřejností jako prospěšné, naopak některé její prvky jsou podrobeny silné kritice.

S postupným procesem evropské integrace se národní parlamenty průběžně snaží přizpůsobit institucionálním změnám Unie, aby nepozbyly své autority a postavení. Ve snaze o posílení jejich pozice došlo k zavedení principu subsidiarity do právní praxe EU, s čímž byla v politické praxi spojována velká očekávání. Pravidelně je proto princip diskutovaným tématem. Jeho častý výskyt v politických debatách však poměrně výrazně kontrastuje se skutečným dopadem na právní praxi EU. Posílení parlamentní kontroly a možná větší participace v rozhodovacím procesu EU jak na domácí, tak evropské úrovni, je vnímáno jako možnost, jak přemoci propast zvanou *demokratický deficit EU*. Akademici se této oblasti zevrubně věnují, a tak je veliká možnost seznámení se s danou problematikou (viz kapitola 2. 3). Se vstupem právě Lisabonské smlouvy v platnost se před národními parlamenty objevila výzva v podobě překonání evropské krize unijní legitimacy.³ V rámci této debaty vyvstává otázka, zda se národní parlamenty zhostily správně své nové, Lisabonskou smlouvou vymezené, úlohy a plní očekávanou roli v rozhodovacím procesu EU. Pro uvedení tématu je nutné rozlišit kontrolu národními parlamenty na *individuální* a *kolektivní*, která zahrnuje užší spolupráci mezi zákonodárnými sbory, silné komunikační kanály a koordinaci.⁴

---

¹ José Manuel Durão Barroso (2013), “From 1946 till Today – A European Success Story: „Why Leadership Matters”, Projev/13/900, Evropská komise, 8.11.2013

² Webové stránky Ministerstva zahraničních věcí ČR. [online]. [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/cr_v_evrope/pravo_evropske_unie/lisabonska_smlouva/index.html

³ Grinc, Jan. Národní parlamenty a demokratická legitimita Evropské unie. Vydání první. Praha: Leges, 2015. 315 stran, s. 68-69

⁴ Auel, Katrin; Christiansen, Thomas. After Lisbon: National Parliaments in the European Union, West European Politics, 2015. 38:2, 261-281, DOI: 10.1080/01402382.2014.990693

Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1080/01402382.2014.990693>, s. 262

Předkládaná bakalářská práce s názvem „*Předběžná kontrola principu subsidiarity po Lisabonské smlouvě v praxi Parlamentu České republiky a Itálie*“ se úzce zaměřuje právě na změny v legislativním procesu EU týkající se institutu předběžné kontroly principu subsidiarity (*Early-Warning System*) ze strany národních parlamentů. Jako autorka studuji dané změny na příkladu konkrétně Parlamentu České republiky a Itálie (*Parlamento Italiano*). Podnětem pro vypracování dané studie je osobní zájem o oblast legislativních procesů na národní i evropské úrovni. Také lze uvést, že výzkum role národních parlamentů v EU představuje pro evropská studia aktuální téma. Zdůvodněním výběru Itálie, jakožto druhé komparované země, je fakt, že prameny týkající se principu subsidiarity v tomto kontextu jsou pro mne dostupné a zároveň atraktivní. Využívám v tomto ohledu možnosti práce se zdroji jak v anglickém, tak italském jazyce. Práce by chtěla přispět do debaty k danému tématu tím, že prezentuje výsledky jiných analýz a zároveň samostatně hledá vlastní závěry.

Co se týče pramenů, ze kterých je v práci čerpáno, primárními zdroji jsou Lisabonská smlouva, a to konkrétně *Protokol o používání zásad subsidiarity a proporcionality připojený k Lisabonské smlouvě* a *Protokol o úloze vnitrostátních parlamentů v Evropské unii připojený k Lisabonské smlouvě*. Dále také zákony o jednacích řádech obou komor českého a italského parlamentu, databáze IPEX. Také jsem využila dat z výročních zpráv Konference výborů pro evropské záležitosti parlamentů Evropské unie (*COSAC*), Evropské komise a také výročních zpráv o evropské agendě v Senátu. Z knižních titulů jsem hojně čerpala z titulu Naděždy Šiškové *Lisabonská smlouva a její dopady na evropské, mezinárodní a vnitrostátní právo členských států*, dále také z příspěvku Haralda Christiana Scheu *Princip subsidiarity v právu EU* ze sborníku *Vybrané teoretické problémy vztahu evropského a národního práva po ratifikaci Lisabonské smlouvy*. Využito bylo také řady elektronických zdrojů, mimo jiných článku ve *West European Politics* autorů Katrin Auel a Thomase Christiansena *After Lisbon: National Parliaments in the European Union* nebo článku Raffaella Matarazza a Jacopa Leone (2011). *Sleeping Beauty Awakens: The Italian Parliament and the EU after the Lisbon Treaty* v *The International Spectator* či článku Antonia Esposito *Il Trattato di Lisbona e il nuovo ruolo costituzionale dei parlamenti nazionali: le prospettive per il Parlamento italiano*.

Velikým přínosem bylo pro mne kontaktování Filipa Ficnera, vedoucího Oddělení pro záležitosti Evropské unie v Parlamentním institutu, a Jana Grince, vedoucího Oddělení pro Evropskou unii. Podrobnější rozbor využití literatury bude obsahovat kapitola Akademická reflexe (kapitola 2. 3).

1.1 Přístup k analýze

Vzhledem ke skutečnosti, že vývoji a podobě parlamentní kontroly principu subsidiarity a meziparlamentní spolupráce evropské integrace dosud nebyla věnována dostatečná pozornost, jsou cíle dané bakalářské práce z části popisné a sumarizační. Vedle popisu meziparlamentní spolupráce a systému včasného varování je obecným cílem textu zanalyzovat, jakým způsobem je kontrola skutečně prováděna v politické praxi. Je nutné doplnit, že se práce bude zaměřovat na politickou kontrolu principu subsidiarity, nikoliv na kontrolu soudní. Konkrétními příklady, na kterých bude zkoumána praxe, jsou český a italský parlament. Sběr dat pro analytickou část práce proběhl za období 1. 12. 2009, tedy od vstupu LS v platnost, do 31. 3. 2016 z důvodu termínu odevzdání práce.

Z metodologického hlediska je daná práce případovou studií. Předpokladem, se kterým je k práci přistupováno, je, že mechanismus předběžné kontroly principu subsidiarity je v praxi stále neefektivním. Ambicí práce není testovat žádné teorie. Jako autorka si za primární cíl své práce stanovuji podat systémovou odpověď na otázky, jak vypadá předběžná kontrola principu subsidiarity v praxi v kontextu parlamentů České republiky a Itálie a do jaké míry mohou ony národní parlamenty těžit z nové právní úpravy vyplývající z Lisabonské smlouvy týkající se jejich role v oblasti kontroly principu subsidiarity.

Práce je systematicky rozdělena do dvou částí. Předmětem první, teoretické, bude jednak obecný popis principu subsidiarity a jeho zakotvení v právní úpravě EU, dále také výčet změn, které přinesla LS do oblasti postavení národních parlamentů v rámci legislativního procesu. Prostor bude také věnován meziparlamentní spolupráci a popisu systému včasného varování. V neposlední řadě se práce zaměří na akademickou debatu vztahující se ke sledovanému mechanismu. Druhá část, povahou analytická, bude rozebírat praxi kontroly legislativního procesu EU s konkrétním zaměřením se na kontrolu ze strany parlamentu České republiky a Itálie. Pro úplnost analýzy a lepší ilustraci zjištěných dat jsou v analytické části začleněny tabulky. Závěrem práce shrnu zjištěné poznatky a zodpovím výše zmíněnou výzkumnou otázku.

2. Teoretická část

2.1 Princip subsidiarity v právní úpravě EU

Zásada subsidiarity⁵, zakotvená ve *Smlouvě o Evropské unii*⁶, vymezuje podmínky, za jakých má činnost Unie v rámci její nevýlučné pravomoci přednost před činností členských států. Určuje, že legislativa na nadnárodní úrovni by měla vznikat pouze v případech, kdy akce národních jednotek jednajících samostatně nebudou pro řešení konkrétního problému dostačující. Subsidiarita je prakticky řídicím principem – nastavením mezí, ve kterých se určí, kdo činí.⁷ Tato zásada je zároveň propojena s principem proporcionality, který vymezuje, že akce EU musejí být limitovány pouze do té míry, jež je nezbytná pro dosažení cílů stanovených dohodou o EU a Unie by měla přijímat akce, jež dávají národním, regionálním a místním autoritám největší míru svobody a volnosti.⁸

Oba principy byly obsaženy již v Maastrichtské smlouvě čl. 3b (dnes čl. 5)⁹ jako základní zásada komunitárního práva, jejíž dodržení je podmínkou legality každého právního aktu či činnosti v oblasti nevýlučných pravomocí Společenství. Nastavení kontroly principu subsidiarity v čl. 3 bylo nicméně vágní a nedostačující. *Amsterodamská smlouva*, jež vstoupila v platnost 1. května 1999, přijatá znění zásady subsidiarity stanovené v čl. 5 druhém pododstavci *Smlouvy o založení Evropského společenství* nezměnila, avšak připojila *Protokol (č. 2) o používání zásad subsidiarity a proporcionality*, který zavazoval Komisi „*prodiskutování před navrhnutím legislativního aktu*“ a „*k objasnění souladu aktů s principem subsidiarity*“.¹⁰ Co se týče včasného varování, ten byl součástí již *Ústavní smlouvy* z roku 2004, která ovšem nikdy nevyšla v platnost.¹¹

Lisabonská smlouva přinesla výraznou reformu zásady subsidiarity v právu EU. Oproti znění v Amsterodamské smlouvě doznala formulace o subsidiaritě poměrně podstatných změn, jelikož byla doplněna výslovná zmínka o regionálním a místním rozměru zásady subsidiarity. Čl. 5 odst. 3 dále říká: „*Podle zásady subsidiarity jedná Unie v oblastech, které nespadají do její*

⁵ Pojem subsidiarita je odvozen z latinského slova subsidium, tedy pomoc či podpora.

⁶ Smlouva byla podepsaná v Maastrichtu 7. února 1992 a vstoupila v platnost 1. listopadu 1993.

⁷ Craig, Paul. (2012), „Subsidiarity: A political and legal analysis“, *Journal of Common Market Studies*, Vol. 50, No. S1, s. 72–87.

⁸ Čl. 5 odst. 3 Smlouvy o Evropské unii (SEU) a Protokol (č. 2) o používání zásad subsidiarity a proporcionality.

⁹ Amsterodamská smlouva změnila označení článku týkajícího se principu subsidiarity z 3b na Článek 5.

¹⁰ Protokol o používání zásad subsidiarity a proporcionality. [online]. [cit. 2016-01-23]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=URISERV%3Aai0017>.

¹¹ Vaughne Miller: National Parliaments and EU law-making: how is the ‘yellow card’ system working? [online]. [cit. 2016-04-23]. Dostupné z: www.parliament.uk/briefing-papers/SN06297.pdf.

výlučné pravomoci, pouze tehdy a do té míry, pokud cílů zamýšlené činnosti nemůže být dosaženo uspokojivě členskými státy na úrovni ústřední, regionální či místní ale spíše jich, z důvodu jejího rozsahu či účinků, může být lépe dosaženo na úrovni Unie. Orgány Unie uplatňují zásadu subsidiarity v souladu s Protokolem o používání zásad subsidiarity a proporcionality. Vnitrostátní parlamenty dbají na dodržování zásady subsidiarity v souladu s postupem uvedeným v tomto protokolu.“¹²

Protokol z roku 1997 o používání zásad subsidiarity a proporcionality byl LS rovněž nahrazen novým protokolem se stejným názvem (protokol č. 2), přičemž jeho hlavní obměna se týká úlohy vnitrostátních parlamentů při kontrole dodržování zásady subsidiarity (viz kapitola 2. 2). Nová úprava sice nemění zařazení tohoto principu do kontextu vymezení pravomocí EU a způsobů jejich výkonů, výrazně však doplňuje praktickou kontrolu a prosazování této zásady v procesu tvorby unijního práva. Ze smlouvy je viditelná narůstající snaha zohlednit regionální a místní úrovně členských států, posílení role národních parlamentů, které mohou být nově zapojeny do politické kontroly dodržování principu subsidiarity *ex ante*.¹³ Oproti Amsterodamské smlouvě dostal nově možnost podílet se na kontrolách aplikace subsidiarity také *Výbor regionů*. Jeho pravomoc je však omezená pouze na případy legislativních aktů, pro jejichž přijetí Smlouva o fungování Evropské unie stanoví (čl. 7 Protokolu), že má být konzultován.¹⁴ Pro shrnutí, národním parlamentům je novou právní úpravou teoreticky svěřena pravomoc ovlivňovat rozhodovací proces EU bez zahrnutí národních vlád.¹⁵

---

¹² čl. 5 odst. 3 SEU.

¹³ Grinc, Jan. Národní parlamenty a demokratická legitimita Evropské unie. Vydání první. Praha: Leges, 2015. 315 stran, s. 68-69.

¹⁴ Druláková, Radka: Subsidiarita v Evropské unii pro 21. století. Současná Evropa a Česká republika, 2007, roč. XII, č. 1., s. 39.

¹⁵ Korhonen Kaisa. Guardians of Subsidiarity. National Parliaments Strive to control EU Decision-making. FIIA Briefing Paper 84. May 2011, s. 5-6.

2.2 Změny v postavení národních parlamentů v rámci legislativního procesu EU

Do roku 1979 byl Evropský parlament tvořen z delegovaných zástupců národních parlamentů. Mezi národními a Evropským parlamentem tak existovala přímá vazba. Ovšem po zavedení přímé volby do EP došlo k přetržení tohoto spojení, což vyústilo ve snahu národních parlamentů o opětovné zapojení do evropského legislativního procesu.¹⁶ Jelikož je členský stát v Evropské unii zastoupen především prostřednictvím své vlády, je nezbytná její efektivní kontrola. Důsledkem přenosu výkonu kompetencí na EU došlo k oslabení pozice parlamentu. Slovy Karla Klímy: „*Výkon pravomoci a působnosti evropských institucí ovlivňuje vnitřní dělbu moci. Přenos kompetencí posiloval a posiluje výkonnou moc státu, což může ovlivňovat pozici národních parlamentů, tedy vnitřní dělbu moci*“.¹⁷ Role národních parlamentů je stanovena čl. 12 o EU, podle kterého národní parlamenty aktivně přispívají k dobrému fungování EU, a to zejména tím, že:

- jsou informovány orgány Unie a jsou jim postupovány návrhy legislativních aktů Unie v souladu s *Protokolem o úloze vnitrostátních parlamentů v Evropské unii*
- zajišťují, že zásada subsidiarity je dodržována, a to v souladu s postupy stanovenými v *Protokolu o používání zásad subsidiarity a proporcionality*
- v rámci prostoru svobody, bezpečnosti a práva se podílejí na mechanismech hodnocení provádění politik Unie v této oblasti podle článku 70 Smlouvy o fungování Evropské unie a jsou zapojeny do politické kontroly činnosti Europolu a do hodnocení činnosti Eurojustu podle článků 88 a 85 uvedené smlouvy
- podílejí se na postupech pro přijímání změn Smluv podle článku 48 této smlouvy
- jsou jim oznamovány žádosti o přistoupení k Unii podle článku 49 této smlouvy
- podílejí se na meziparlamentní spolupráci mezi vnitrostátními parlamenty a Evropským parlamentem v souladu s *Protokolem o úloze vnitrostátních parlamentů v Evropské unii*

Lisabonská smlouva rozšířila proceduru *spolurozhodování* v EP do všeobecného použití a přejmenovala jí na *řádný legislativní postup* čl. 289 odst. 1 a čl. 294 SFEU. V této rozhodovací proceduře, která je aplikována až na 95% legislativy EU, je rozhodování EU založeno na principu dvojí legitimacy, občanů a členských států. Záměrem tohoto opatření je posílit legitimitu

---

¹⁶ Šišková, Naděžda a kol.: *Lisabonská smlouva a její dopady na evropské, mezinárodní a vnitrostátní právo členských států*. Praha: Leges, 2012. 284 s., s. 134.

¹⁷ Klíma, Karel a kol. *Státověda*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. 431 s., s. 385.

rozhodovacího procesu.¹⁸ Evropskému parlamentu, který zastupuje občany EU, je dána pravomoc rozhodovat o legislativě na stejné úrovni jako Radě EU, která zastupuje členské státy. Důvodem zrušení legislativního procesu vzájemné spolupráce Rady a Evropského parlamentu (tzv. *kooperačního postupu*) bylo, že se jednalo o neefektivní a značně komplikovanou proceduru.¹⁹ Rozhodnutí EP má nyní stejnou váhu jako rozhodnutí Rady. Návrh právního aktu musí schválit obě instituce, pokud jedna z nich nesouhlasí, návrh není přijat. Rozšířením řádného legislativního postupu, v němž Evropský parlament vystupuje jako rovnocenný partner Rady EU, dochází velmi výraznému posílení role Evropského parlamentu, a to především v jeho zákonodárné a s tím do jisté míry související kontrolní pravomoci. Zachována zůstává legislativní iniciativa Komise, která je zakotvena jednak v ustanovení o řádném legislativním procesu a také obecně (čl. 294 odst. 2 SFEU). Tato jinak výlučná iniciativa Komise je prolomena pouze v některých případech stanovených ve Smlouvách ve prospěch skupiny (jedné čtvrtiny) členských států (pro oblast policejní a justiční spolupráce v trestních věcech), Evropské centrální banky (podnět formou doporučení), Soudního dvora a Evropské investiční banky (v obou posledních případech podnět na základě žádosti).²⁰

Novým prvkem, který smlouva přináší, je zahrnutí národních parlamentů přímo do rozhodovacího procesu Unie, do kontroly legislativních návrhů a principu subsidiarity. Lisabonská smlouva tímto potvrzuje postavení vnitrostátních parlamentů jako tzv. „*strážců zásady subsidiarity*“ a přináší účinnější nástroje umožňující jim tuto úlohu vykonávat.²¹ Politická kontrola má být prováděna *ex ante* a jsou k ní oprávněny jak Komise, tak zejména národní parlamenty.²² Národním parlamentům jsou zasílány návrhy právních předpisů Komise a postoje EP a Rady k navrhované legislativě.²³ Výraznou změnou je, že po zavedení LS jsou návrhy zasílány národním parlamentům napřímo a nikoliv prostřednictvím národních vlád. Jak říká čl. 2 *Protokolu o úloze vnitrostátních parlamentů v Evropské unii*: „*Návrhy legislativních aktů zasílané Evropskému parlamentu a Radě se postupují vnitrostátním parlamentům.*“²⁴ LS také prodlužuje lhůtu pro

---

¹⁸ Břicháček, Tomáš et al. *Evropská unie v pasti centralizace: sborník textů*. Vyd. 1. Praha: CEP - Centrum pro ekonomiku a politiku, 2011. 115 s. *Ekonomika, právo, politika*, č. 90/2011., s. 84.

¹⁹ Koncepční a institucionální odbor Útvaru ministra pro evropské záležitosti Úřadu vlády ČR. 2010, s. 16-17.

²⁰ Koncepční a institucionální odbor Útvaru ministra pro evropské záležitosti Úřadu vlády ČR. 2010: s. 16-18.

²¹ Odbor informování o evropských záležitostech ve spolupráci s odborem koncepcí a analýz Úřadu vlády ČR 2009, s. 20.

²² Pítrová, L. et al.: *Když se řekne Lisabonská smlouva. Perspektiva fungování Evropské unie podle nového smluvního rámce*. Odbor informování o evropských záležitostech. Úřad vlády České republiky, Praha 2008 [cit. 2013-05-05]. Dostupné z: www.euroskop.cz/gallery/13/4050-kdyz_se_rekne_lisabonska_smlouva.pdf. s. 24.

²³ Druláková, Radka: *Subsidiarita v Lisabonské smlouvě – náprava nedostatků?* Working papers Fakulty mezinárodních vztahů VŠE 8/2009. *Oeconomica*, s. 15.

²⁴ Návrhem legislativního aktu se rozumějí návrhy Komise, podněty skupiny členských států, podněty Evropského parlamentu, žádosti Soudního dvora, doporučení Evropské centrální banky nebo žádosti Evropské investiční banky za

kontrolu legislativy národními parlamenty ze šesti na osm týdnů. Díky *systemu včasného varování* mohou všechny národní parlamenty během tohoto osmi-týdenního období zaslat odůvodněné stanovisko evropským institucím o určitém legislativním návrhu s tím, že v něm musí vysvětlit důvody proč si myslí, že legislativní návrh není v souladu s principem subsidiarity a proporcionality. Během této doby nesmí být první čtení v EP a Radě ukončeno. (viz kapitola 2.2.1). Z nové právní úpravy je evidentní, že LS poskytla národním parlamentům de facto právo vetovat Evropskou Komisi,²⁵

Vedle politické kontroly souladu se zásadou subsidiarity může být využito rovněž kontroly soudní, tedy dodatečného přezkumu (po přijetí legislativního aktu) a podání žaloby k *Soudnímu dvoru Evropské unie*. Podle kontrolního mechanismu upraveného v čl. 8 *Protokolu o používání zásad subsidiarity a proporcionality* mohou národní parlamenty, v případě, že shledají rozpor mezi právním aktem EU a zásadou subsidiarity, podat žaloby na neplatnost právního aktu ve smyslu čl. 263 SFEU. Ovšem vzhledem k tomu, že se pozice vlády v takovýchto věcech zpravidla do značné míry překrývá s pozicí parlamentní většiny, možnost žaloby podané za vnitrostátní parlament by nebyla příliš velikou změnou a přínosem. Není totiž pravděpodobné, že by parlamentní většina napadla před Soudním dvorem EU právní akt, pro který v Radě hlasovala vlastní vláda.²⁶

Podle čl. 12 Smlouvy mohou být de facto národní parlamenty považovány za nepřímé instituce EU vzhledem k unikátnímu nastavení nové evropské ústavní rovnováhy na evropské a národní úrovni.²⁷ Čl. 5 odst. 3 Smlouvy o EU stanoví, že orgány Unie mohou v souladu se zásadou subsidiarity jednat, jsou-li splněny tři podmínky: a) nesmí se jednat o oblast, která spadá pod výlučnou pravomoc Unie (nevýlučná pravomoc), b) cílů zamýšlené činnosti nelze spokojivě dosáhnout na úrovni členských států (nezbytnost), c) činnost může být z důvodu svého rozsahu či účinků lépe vykonávána na úrovni Unie (přidaná hodnota).²⁸

účelem přijetí legislativního aktu podle čl. 3 Protokolu č. 2. (viz Scheu, Harald Christian. *Princip subsidiarity v právu EU*. In *Vybrané teoretické problémy vztahu evropského a národního práva po ratifikaci Lisabonské smlouvy*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2011. 108 s. Acta Universitatis Carolinae. Iuridica, 1/2011, s. 52).

²⁵ Kaczynski, Piotr Maciej. *Paper tigers or sleeping beauties? National parliaments in the post-Lisbon European political system*. CEPS Special Report/February 2011 [online]. 2011 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edsupe&an=edsupe.15771&scope=site>, s. 13.

²⁶ Scheu, Harald Christian. *Princip subsidiarity v právu EU*. In *Vybrané teoretické problémy vztahu evropského a národního práva po ratifikaci Lisabonské smlouvy*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2011. 108 s. Acta Universitatis Carolinae. Iuridica, 1/2011. ISBN 978-80-246-1947-7, s. 53-54

²⁷ Druláková, Radka. *Subsidiarita v Lisabonské smlouvě – náprava nedostatků?* Working papers Fakulty mezinárodních vztahů VŠE 8/2009. *Oeconomica*, s. 12

²⁸ Webové stránky EP. [online]. [cit. 2016-04-22]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_1.2.2.html

2.2.1 Meziparlamentní spolupráce v evropských záležitostech

Meziparlamentní spolupráce v Evropské unii nabývá stále více na důležitosti s tím, jak se národní parlamenty snaží postupně si upevnit své postavení, a to i v souvislosti s „*Protokolem o úloze národních parlamentů v EU*“ a s „*Protokolem o používání zásad subsidiarity a proporcionality*“. Poprvé byla meziparlamentní spolupráce iniciována po prvních přímých volbách do Evropského parlamentu v roce 1979, nicméně až do roku 1989, kdy byl založena *Konference výborů pro evropské záležitosti parlamentů Evropské unie - COSAC (Conference of Community and European Affairs Committees)*, se jednalo o v zásadě ad hoc nastavení.²⁹ COSAC je v tuto chvíli hlavní platformou, na které probíhá dialog mezi parlamenty.³⁰ Jedná se o sdružení předsedů výborů pro evropské záležitosti národních parlamentů členských a zástupců Evropského parlamentu. Tato konference se schází dvakrát ročně v členském státě, který předsedá Radě. Výroční zprávy, které vydává dvakrát ročně, napomáhají národním parlamentům sdílet názory a praxi z oblasti evropských záležitostí.³¹

V souvislosti s touto problematikou upozorňuje odborná veřejnost na omezení meziparlamentní spolupráce, především co se týče nedostatečného zájmu národních parlamentů.³² Předmětem kritik je velmi často to, že národní parlamenty se po Lisabonské smlouvě zaměřují na svá vlastní privilegia než na interakce mezi sebou.³³ Národní parlamenty jsou nicméně označovány za tzv. *strážce principu subsidiarity*.³⁴ Daný přístup staví na chápání parlamentů jako reprezentantů občanů s cílem zabezpečit, že vláda činí podle jejich vůle. Současná debata ohledně role národních parlamentů se točí kolem oblasti „*multi-level parliamentary field*“. Podle teoretiků Cruma a

---

²⁹ Od roku 1981 dochází k pravidelným výměnám názorů mezi parlamenty prostřednictvím konferencí předsedů parlamentů.

³⁰ *Parliaments and Subsidiarity Check: A New Actor in Town*. In *The Treaty of Lisbon – A Second Look at the Institutional Innovations*, CEPS, EGMONT, EPC Joint Study: 111 – 2. Brussels: CEPS, EGMONT and EPC, Sept 2010. [online]. [cit. 2016-04-22]. Dostupné z: http://www.epc.eu/documents/uploads/pub_1150_epc_egmont_ceps_-_treaty_of_lisbon.pdf.

³¹ Webové stránky COSAC. [online]. [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://www.cosac.eu/>

³² Herlin-Karnell, Ester. „*Subsidiarity in the Area of EU Justice and Home Affairs Law - A Lost Cause?*“ *European Law Journal*, Vol. 15, No. 3, May 2009, pp. 351–361. <http://www.cesruc.org/uploads/soft/130306/1-130306154221.pdf>

³³ Matarazzo, Raffaello; Leone, Jacopo. *Sleeping Beauty Awakens: The Italian Parliament and the EU after the Lisbon Treaty*, *The International Spectator*, 2011. 46:3, 129-144, DOI: 10.1080/03932729.2011.549758. [online]. [cit. 2016-04-23]. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1080/03932729.2011.549758>.

³⁴ Auel, Katrin; Christiansen, Thomas. *After Lisbon: National Parliaments in the European Union*, *West European Politics*, 2015. 38:2, 261-281, [online]. [cit. 2016-04-12]. DOI: 10.1080/01402382.2014.990693 Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1080/01402382.2014.990693>, s.262.

Fossuma národní parlamenty a EP nesmí být v izolaci, ale naopak se má jednat o společně koexistující úrovně reprezentace.³⁵

Akademici v tomto ohledu volají po revidování COSACu, který označují za „*Šípkovou Růženku*“.³⁶ Právě tato platforma by totiž mohl být oním prostředníkem, který by napomohl národním parlamentům zvýšit a legitimizovat svou úlohu v celém rozhodovacím procesu EU.

Ačkoliv je COSAC nejvlivnější platformou kolektivní spolupráce národních parlamentů, není možné nezmínit další nástroje meziparlamentní spolupráce, a to Konferenci předsedů parlamentů EU, Společná parlamentní setkání, tedy tzv. *Joint Parliamentary Meetings*, a neinstitutionalizovanou, ale fungující síť zástupců národních parlamentů při EU. Důležité je také zmínit druhou platformu, a to *Meziparlamentní výměnu informací týkajících se Evropské unie - IPEX (Interparliamentary EU Information Exchange)*. Evropská komise na žádost vnitrostátních parlamentů od října 2008 zveřejňuje své reakce na jimi zaslaná stanoviska na svých stránkách. Většinu těchto reakcí je také možné nalézt v databázi IPEX.³⁷

---

³⁵ Crum, Ben; Fossum, John Erik. *Practices of Inter-Parliamentary Coordination in International Politics. The European Union and Beyond*. Colchester, UK: ECPR Press, 2013. ISBN: 9781907301308.

³⁶ Auel, Katrin; Christiansen, Thomas. *After Lisbon: National Parliaments in the European Union, West European Politics*, 2015. 38:2, 261-281, DOI: 10.1080/01402382.2014.990693
Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1080/01402382.2014.990693>

³⁷ *Výroční zpráva o Evropské agendě v Senátu za rok 2011. Kancelář Senátu Parlamentu ČR. Oddělení pro Evropskou unii*. [online]. [cit. 2016-05-11]. Dostupné z: <http://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/63522/53665>

2.2.2 Systém včasného varování

Protokol o používání zásad subsidiarity a proporcionality připojený k Lisabonské smlouvě nově zavádí jak politickou, tak také soudní kontrolu. Evropská komise má za povinnost prověřit každý svůj návrh testem subsidiarity. Jeho velikým negativem je, že není ve smlouvě příliš konkretizován. V protokolu je sice řečeno, že ke každému návrhu právního předpisu³⁸ by Komise měla připojit informaci umožňující posoudit soulad se zásadami subsidiarity a proporcionality (čl. 5 Protokolu). Jejím ústředním záměrem je ovšem zhodnocení především finančního dopadu návrhu.³⁹ Soudní kontrola má být podle něj i nadále prováděna *ex post* prostřednictvím podání žaloby k Evropskému soudnímu dvoru.

Za nejdůležitější součást systému včasného varování můžeme považovat odůvodněná stanoviska (čl. 7.1 Protokolu). Ta jsou vydávána k návrhům legislativních aktů EU národními parlamenty, resp. jejich komorami, pokud se domnívají, že došlo k porušení zásady subsidiarity.⁴⁰ Národní parlamenty mají osmítýdenní lhůtu na zaslání odůvodněných stanovisek předsedovi EK, EP a Rady ode dne zaslání legislativního aktu jednotlivým parlamentům ve všech úředních jazycích EU. V protokolu o používání zásady subsidiarity je jasně definováno, kolik hlasů z celkového počtu je potřebných k tomu, aby byla přezkoumána kompatibilita daného návrhu s principem subsidiarity. Jedná se o mechanismy tzv. *žluté* nebo *oranžové karty*. Každý národní parlament disponuje dvěma hlasy, v případě, že národní parlament je bikamerální, každá z komor má jeden hlas. Celkový počet hlasů je 56 a pro udělení tzv. žluté karty je zapotřebí nejméně jedné třetiny všech hlasů (18), resp. jedné čtvrtiny (14), v případě návrhu legislativního aktu předloženého na základě článku 76 SFEU a týkajícího se prostoru svobody, bezpečnosti a práva. Každý parlament nebo jeho jednotlivé komory mohou v osmítýdenní lhůtě zaslat předsedům EK, EP a Rady odůvodněné stanovisko zdůvodňující, z jakého důvodu konkrétní návrh neodpovídá zásadám subsidiarity (čl. 3 a 5 Protokolu). V případě, že odůvodněná stanoviska představují nejméně třetinu všech hlasů, Komise je povinována svůj návrh přezkoumat a podle odůvodněného uvážení zachovat, změnit či odvolat (čl. 6 Protokolu).⁴¹

Pokud odůvodněná stanoviska představují alespoň prostou většinu hlasů přidělených národním parlamentům, uděluje se tzv. oranžová karta a návrh legislativního aktu musí být

---

³⁸ Návrh legislativního aktu je návrh Komise, podnět skupiny členských států, podnět Evropského parlamentu, žádost Soudního dvora, doporučení Evropské centrální banky a žádost Evropské investiční banky za účelem přijetí legislativního aktu. (Protokol o používání zásad proporcionality a subsidiarity, článek 3.)

³⁹ Druláková, Radka: *Subsidiarita v Lisabonské smlouvě – náprava nedostatků?* Working papers Fakulty mezinárodních vztahů VŠE 8/2009. Oeconomica, s. 10

⁴⁰ Kiiver, Philip. The Early Warning System for the Principle of Subsidiarity. Constitutional Theory and Empirical Reality. s. 446–448, In: European Law Journal Volume 19, Issue 3, 5/2013.

⁴¹ Ibidem.

přezkoumán. Protokol definuje rovněž mechanismus tzv. *červené karty*, která může být použita v případě, hodlá-li Evropská rada (ER) rozhodnout, že v určité oblasti nebo v určitém případě, kde rozhoduje Rada jednomyslně, umožní Radě napříště rozhodovat kvalifikovanou většinou, nebo že v určité oblasti, kde jsou legislativní akty přijímány zvláštním legislativním postupem, bude napříště platit pro přijímání těchto aktů řádný legislativní postup. Pro přijetí takového rozhodnutí musí Evropská rada hlasovat jednomyslně a nutný je také souhlas EP. V tomto případě musí být národní parlamenty informovány o iniciativě Evropské rady šest měsíců před zmiňovaným rozhodnutím (Článek 8 Protokolu o používání zásad subsidiarity a proporcionality).

2.3 Akademická reflexe

V akademických debatách je možné narazit na polemiky ohledně možného směřování nového právního nastavení Lisabonské smlouvy k evropské demokratické legitimitě, či na druhou stranu ohledně vytvoření nové překážky v rozhodovacím procesu EU. Například Johannes Pollak předpokládá, že národní parlamenty mají po Lisabonské smlouvě potenciál pro to stát se domácími „hlídacími psy“ vládní činnosti a dokonce dosáhnout větší autonomie, jak ať už individuální či společně, jelikož situace po Lisabonské smlouvě vytvořila prostor pro to, aby se národní parlamenty chopily možnosti větší participace v EU.⁴² Viera Knutelská na základě analýzy tzv. testů subsidiarity, předchůdce systému včasného varování, a používání databáze IPEX dospěla k závěru, že obě platformy posilují kolektivní aktérství národních parlamentů, a mohou tak přispět k větší legitimitě EU na evropské úrovni.⁴³

Určující v tomto směru je praktické užívání institutu kontroly subsidiarity. Politická debata ohledně demokratického deficitu EU celkově zesílila po vstupu Maastrichtské smlouvy v platnost. Z tohoto důvodu patřilo mezi hlavní přísliby Lisabonské smlouvy zvýšení kredibility celého projektu Evropské unie. Zásadním prvkem tohoto procesu pak mělo být navýšení moci komor národních parlamentů. Termín subsidiarita je často citován v souvislosti se zásadami evropského práva. Teoretici evropské integrace a unijního práva o subsidiaritě hovoří jako o „základním“, „ústavním“ či „strukturálním“ principu Evropské unie. Jak uvádí Druláková: „*Princip subsidiarity by se měl stát zárukou, že národní zájmy a tradice členských států nebudou postupnými integračními procesy bezhlavě komunitarizovány.*“⁴⁴ Princip subsidiarity patří v českém prostředí k tématům, kterým věnuje pozornost právnícká literatura J. Georgiev, T. Břicháček, L. Pítrová, J. Syllová aj. (viz seznam literatury).

Ačkoliv se v minulosti dostávalo principu označení jako například „*strukturální princip Evropské unie*“, jedná se o zásadu velmi často v posledních letech kritizovanou právě pro svou nejednoznačnost. Mezi odbornou veřejností si subsidiarita vysloužila mnoho nelichotivých přívěsků, jako například fíkový list, všelék, papírový tygr, prázdné slovo atd. Nejednoznačnost

---

⁴² Pollak, Johannes (2014). ‘Compounded Representation in the EU: no country for old parliaments?’, in Sandra Kröger and Dario Castiglione (eds.), *Political Representation in the European Union: Still democratic in times of crisis?*, Abingdon: Routledge. [online]. [cit. 2016-04-23]. Dostupné z: <http://www.osservatorioair.it/research-note-after-lisbon-national-parliaments-in-the-european-union/>.

⁴³ Knutelská, Viera. National Parliaments in the Council: Parliamentary Scrutiny Reserves. *Central European Journal of International and Security Studies*, roč. 7, č. 1, 2013, s.10.

⁴⁴ Druláková, Radka: *Subsidiarita v Evropské unii pro 21. století*. Současná Evropa a Česká republika, 2007, roč. XII, č. 1., s. 44

subsidiarity je především výsledkem vyjednávacích procesů, neboť členským státům umožňuje interpretovat subsidiaritu tak, jak ji vzhledem ke svým zájmům a tradicím interpretovat chtějí.⁴⁵

V podobě, v jaké je princip subsidiarity v současné době vymezen a aplikován, není možné mluvit o veliké praktickém významu z důvodu nesouladu praxe s teoretickým vymezením. Subsidiarita je konceptem, který umožňuje, aby si pod ním každý parlament představil odlišnou interpretaci. Jde o abstraktní politický apel, který je velmi ohebný. O anonymním charakteru principu jakožto jádru celé problematiky se vyjadřuje Ester Herlin-Karnell z Univerzity v Oxfordu (Herlin-Karnell, 2009). Uvedla bych i například názor senátora Parlamentu ČR Zbyňka Linharta, který souvislost s právní úpravou principu subsidiarity v EU komentuje následovně: „*Dospěli jsme od osobní odpovědnosti ke kolektivní neodpovědnosti.*“⁴⁶ Podle právníka a publicisty Tomáše Břicháčka tkví podstata problému v samotném jádru vymezení principu, v kritériích jako „*nemůže být dosaženo uspokojivě*“ a „*může být lépe dosaženo (...) z důvodu rozsahu či účinků*“ (Břicháček, 2008). Je zřejmé, že jde o velice vágní termíny, které jsou otevřené nejrozličnějším subjektivním výkladům. Břicháček pojem označuje za „*jednu z největších mystifikací evropské integrace, za kouzelné slůvko*“.⁴⁷

Kriticky se na účet právní úpravě principu subsidiarity vyjadřoval i Raunio, který poukazoval na obecně nízký význam subsidiarity pro parlamenty, složitost meziparlamentní komunikace/koordinace a odlišnou logiku vnitrostátní parlamentní práce.⁴⁸ Van Kersbergen a Verbeek pak odkazovali na nejednoznačnost definice subsidiarity a absenci jejího přijetí jako normy v EU.⁴⁹

Gattermannová a Hefflerová provedly dvě empirické studie používání systému včasného varování. Ve své analýze, pokrývající období od 1. 1. 2010 do 31. 5. 2013, se zaměřily na faktory, které ovlivňují schopnost parlamentu či jeho komory vydat odůvodněné stanovisko. V této souvislosti jejich studie za klíčové determinanty vydání stanoviska identifikovala konfliktnost evropské politiky v daném státě a palčivost legislativní předlohy – v obou případech platí, že čím vyšší, tím větší je pravděpodobnost, že parlament či komora vydají odůvodněné stanovisko.⁵⁰

⁴⁵ Břicháček, Tomáš: *Přístup Evropského soudního dvora k principu subsidiarity*. *Právník* 2/2008 [cit. 2016-05-05]. Dostupné z: <http://www.euportal.cz/PrintArticle/3238-pristup-evropskeho-soudniho-dvora-k-principu-subsidiarity.aspx>

⁴⁶ Webové stránky senátora PČR Zbyňka Linharta. [online]. [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: <http://zbyneklinhart.cz/senat/napsal-jsem/subsidiarita-jeden-z-hlavnich-principu-eu/>.

⁴⁷ Břicháček, Tomáš et al. *Evropská unie v pasti centralizace: sborník textů*. Vyd. 1. Praha: CEP - Centrum pro ekonomiku a politiku, 2011. 115 s. Ekonomika, právo, politika, č. 90/2011. ISBN 978-80-87460-03-0.

⁴⁸ Raunio, Tapio. *Destined for Irrelevance? Subsidiarity Control by National Parliaments*. Working Paper 36/2010. Real Instituto Elcano.

⁴⁹ Van Kersbergen, Kees - Verbeek, Bertjan (2007): *The Politics of International Norms: Subsidiarity and the Imperfect Competence Regime of the European Union*. *European Journal of International Relations*, 13:2, 217–38.

⁵⁰ Gattermann, Katjana – Heffler, Claudia (2015): *Beyond Institutional Capacity: Political Motivation and Parliamentary Behaviour in the Early Warning System*. *West European Politics* 38(2): 305-334.

Téma parlamentarismu v EU souvisí s často skloňovaným *demokratickým* či *legitimizačním deficitem* evropské integrace. Akademická literatura se věnuje tématu postavení národních parlamentů v EU ve veliké míře. Toto téma je velmi úzce spojeno se zmíněnou oblastí diskuzí o demokratickém deficitu EU (viz například Johannes Pollak,⁵¹ Štěpán Strnad,⁵² či Petr Fiala⁵³). Základem pojmu, který je často využíván kritiky EU pro označení příčiny nízké legitimacy Unie, je neexistence dostatečného kontrolního mechanismu integračních procesů a agendy EU. Podle Petra Fialy jádro problému tkví „v *institucionálním nastavení procesů zprostředkování zájmů a ve způsobech přijímání politického rozhodování v rámci EU*“.⁵⁴ V této souvislosti bych uvedla koncept aktualizace tzv. *standardní verze demokratického deficitu* autorů Follesdala a Hixe, podle kterých evropská integrace přináší nárůst výkonné moci a snižování kontroly národních parlamentů.⁵⁵ Na druhou stranu se setkáváme také s teoriemi, které obecně odmítají existenci demokratického deficitu.⁵⁶

---

⁵¹ Pollak, Johannes (2014). ‘Compounded Representation in the EU: no country for old parliaments?’, in Sandra Kröger and Dario Castiglione (eds.), *Political Representation in the European Union: Still democratic in times of crisis?*, Abingdon: Routledge. [online]. [cit. 2016-04-23]. Dostupné z: <http://www.osservatorioair.it/research-note-after-lisbon-national-parliaments-in-the-european-union/>.

⁵² Strnad, Štěpán. Demokratický deficit EU. In: CABADA, Ladislav a kol. Aktuální výzvy evropského integračního procesu. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. 295 s. ISBN 978-80-7380-289-9.

⁵³ Fiala, Petr. Evropský mezičas: nové otázky evropské integrace. Vyd. 1. Brno: Společnost pro odbornou literaturu - Barrister & Principal, 2007. 174 s. Evropská politika. ISBN 978-80-87029-04-6.

⁵⁴ Ibidem, s. 126

⁵⁵ Follesdal, Andreas; Hix, Simon. Why There is a Democratic Deficit in the EU: A response to Majone and Moravcsik. *JCMS* 2006 Volume 44. Number 3. pp. 533–62., s. 535

⁵⁶ Majone, G. (2000) ‘The Credibility Crisis of Community Regulation’. *Journal of Common Market Studies*, Vol. 38, No. 2, pp. 273–302.

3. Analytická část

Následující analytická část je složena ze tří podčástí, a to z kapitol věnujících se praxi kontroly principu subsidiarity v kontextu Parlamentu České republiky a Itálie a z následné evaluace tohoto mechanismu. Pro účely analýzy bylo využito databáze IPEX, která národním parlamentům členských zemí EU slouží ke vzájemné komunikaci a k monitoringu sekundární legislativy EU, a kterou národní parlamenty používají pro komunikaci v souvislosti se systémem včasného varování. Data analyzovaná v této sekci jsou za období od 1. 12. 2009 do 31. 3. 2016, jak již bylo předesláno v úvodu práce.

3.1 Předběžná kontrola principu subsidiarity na příkladu ČR

Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR (dále jen „PS“) i Senát Parlamentu ČR (dále jen „Senát“) se zúčastnily všech pilotních testů subsidiarity v rámci Konference výborů pro evropské záležitosti parlamentů Evropské unie (COSAC) již před vstupem Lisabonské smlouvy v platnost. Je zajímavé, že Senát v porovnání s PS zaujal znatelně aktivnější postoj při projednávání evropských záležitostí, což se projevilo například jeho důkladným zkoumáním Lisabonské smlouvy, principu subsidiarity a rovněž tlakem na legislativní změny vnitrostátně zakotvující roli českého parlamentu v souvislosti s Lisabonskou smlouvou.⁵⁷

Takzvaná Lisabonskou novela zák. č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny (dále jen „JŘPS“) a zákona č. 107/1999 Sb., o jednacím řádu Senátu (dále jen „JŘS“), byla přijata jako zák. č. 162/2009 Sb.⁵⁸ Právní rámec kontroly evropského legislativního procesu ze strany PS a Senátu je definován především v jednacích řádech obou komor, které zavazují vládu, aby bez zbytečného odkladu podstoupila návrhy legislativních aktů EU Parlamentu ČR potom, co je sama obdrží od dotyčných evropských institucí⁵⁹ (§109a JŘPS).⁶⁰ Jednací řády obou komor Parlamentu ČR vnitrostátně zakotvily následnou kontrolu zásady subsidiarity umožňující jim přijmout usnesení o žalobě na neplatnost příslušného legislativního aktu EU. Základním mechanismem této kontroly je princip *tzv. parlamentní výhrady*. Ten zamezuje vládě jednat o návrhu, pokud je tento návrh přijat

---

⁵⁷ Bartovic, Vladimír; Král, David. *Český a slovenský parlament po Lisabonské smlouvě*. Praha: EUROPEUM, 2010. ISBN: 80-86993-10-8, s. 7

⁵⁸ Webové stránky PS PČR. [online]. [cit. 2016-04-22]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>.

⁵⁹ Toto je automatizováno prostřednictvím informačního systému EU Extranet.

⁶⁰ Podrobně je proces upraven *Směrnicí vlády o postupu při zasílání návrhů legislativních aktů ES/EU a materiálů Evropské komise Poslanecké sněmovně a Senátu Parlamentu České republiky* (Příloha usnesení vlády ze dne 24. listopadu 2004 č. 1153).

k projednávání v parlamentu jednou z komor, a to do té doby, než se parlament vyjádří.⁶¹ Zaveden je tzv. „vázaný mandát“ vlády pro některá hlasování v Radě a v Evropské radě. V rámci tohoto mechanismu je vláda povinna před hlasováním v Radě a v Evropské radě o aplikaci tzv. evolutivních klauzulí (zjednodušená změna smluv podle č. 8 odst. 6 SEU, tzv. předsednictví dotyčného složení, není-li podle článku 4 rozhodnuto jinak. Článek 4 v návaznosti na to zmocňuje Radu k přijetí prováděcího rozhodnutí přechodové klauzule⁶² a tzv. doložka flexibility⁶³) vyžádat si souhlas obou komor Parlamentu. V případě vázaného mandátu nejde ovšem o přímý dopad ustanovení Lisabonské smlouvy, neboť příslušná ustanovení novely jednacích řádů byla přijata v rámci diskreční pravomoci parlamentu, aniž by jejich zakotvení do českého právního řádu sama Lisabonská smlouva vyžadovala.

Rozšíření řádného legislativního postupu vyžaduje vnitřní koordinaci evropských politik na národní úrovni. Tím je myšleno v českém kontextu především kladení větších nároků na práci *Výboru pro evropské záležitosti* (dále jen „VEZ“) a *Výboru pro záležitosti Evropské unie* (dále jen „VZEU“) tak, aby bylo možné jasně definovat priority ČR, a tudíž ovlivňovat tvorbu evropské legislativy a politiky.⁶⁴ Ústavním základem pro aktivní zapojení obou komor českého parlamentu do kontroly tvorby evropské legislativy a politiky se stal čl. 10b Ústavy České republiky přijatý jako součást „euronovely“ ústavy již v roce 2001.⁶⁵

VEZ hraje klíčovou úlohu při výkonu parlamentní kontroly evropské agendy v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR. Delegace VEZ se pravidelně účastní schůzek COSAC, kde se scházejí zástupci výborů pro evropské záležitosti členských i kandidátských zemí EU. Významnou pravomocí svěřenou Výboru pro evropské záležitosti je možnost, aby si před jednáním Rady vyžádal přítomnost člena vlády, který se jejího jednání účastní (§ 109b JŘPS). Zákon výslovně formuluje povinnost člena vlády se na jednání výboru v takovém případě dostavit. Podle dikce JŘ *„je člen vlády povinen dostavit se na jednání výboru pro evropské záležitosti, jestliže o to výbor požádá, a podat informace týkající se postoje, který k dané problematice projednávané v Radě zaujme Česká republika.“*⁶⁶ Příprava podkladových materiálů pro kontrolu postupu vlády v záležitostech EU ze strany Poslanecké sněmovny pro poslance Výboru pro evropské záležitosti je

---

⁶¹ Bartovic, Vladimír; Král, David. *Český a slovenský parlament po Lisabonské smlouvě*. Praha: EUROPEUM, 2010. ISBN: 80-86993-10-8, s. 8

⁶² Čl. 48 odst. 7 SEU, a o tzv. „zvláštní“ přechodové klauzule.

⁶³ Čl. 352 SFEU.

⁶⁴ *Analýza dopadů Lisabonské smlouvy*. Koncepční a institucionální odbor Útvaru ministra pro evropské záležitosti Úřadu vlády ČR. 2010: 28.

⁶⁵ Pítrová L. a kol., Úloha národních parlamentů v legislativním procesu v Evropské unii, *in*: Právník č. 10/2002: 1013-1070.

⁶⁶ Webové stránky PS PČR. [online]. [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: http://www.psp.cz/docs/laws/1995/90_index.html.

zpracovávány *Oddělením pro záležitosti Evropské unie* (dále jen „*OZEU*“). Parlamentního institutu, které zpracovává analýzy a studie politických dokumentů a právních předpisů Evropské unie. Jednou z odpovědností oddělení je příprava podkladových materiálů pro kontrolu postupu vlády v záležitostech EU ze strany Poslanecké sněmovny.⁶⁷

Pro účely VZEU v Senátu PČR funguje za stejným účelem *Oddělení pro Evropskou unii* (dále jen „*OEU*“)⁶⁸, které připravuje podklady pro jednání výboru včetně stanovisek k věcné stránce projednávaných návrhů legislativních aktů a dalších dokumentů Evropské unie. Oddělení třídí a eviduje dokumenty s popisem jednotlivých dokumentů a výsledků jejich projednávání tak, aby byly přístupné všem senátorům a orgánům Senátu.⁶⁹ Obě oddělení, jak *Oddělení pro záležitosti Evropské unie pro připravující podklady pro PS PČR*, tak *Oddělení pro Evropskou unii* pro senátory spolu úzce spolupracují a zpracovávají vlastní analytické materiály, kde uvádí možné argumenty relevantní z hlediska subsidiarity. Samotné rozhodnutí o přijetí odůvodněného stanoviska je čistě politické.⁷⁰

---

⁶⁷ Webové stránky PS PČR. [online]. [cit. 2016-04-29]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=2507>

⁶⁸ Webové stránky Senátu PČR. [online]. [cit. 2016-04-29]. Dostupné z: <http://www.senat.cz/kancelar/organizace/utvary/oz.php>

⁶⁹ *Výroční zpráva o Evropské agendě v Senátu za rok 2012 a 8. funkční období. Kancelář Senátu Parlamentu ČR. Oddělení pro Evropskou unii.* <http://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/67740/57024>

⁷⁰ rozhovor s Janem Grincem, vedoucím OEU z 12. 5. 2016

3.1.1 Praxe Poslanecké sněmovny a Senátu ČR

Ústava ČR obsahuje ustanovení pro obě komory ohledně ustavení společného orgánu pro účely evropské agendy. Čl. 10 odst. 3 říká: „*Zákon o zásadách jednání a styku obou komor mezi sebou, jakož i navenek, může svěřit výkon působnosti komor podle odstavce 2 společnému orgánu komor*“⁷¹, nicméně takovýto orgán zatím neexistuje. Z hlediska legislativního nastavení ukládá ústava vládě povinnost informovat obě komory parlamentu o evropských záležitostech. Způsob parlamentní kontroly legislativy EU definují jednací řády obou komor, které byly po přijetí Lisabonské smlouvy novelizovány tak, aby dokázaly zpracovat systém včasného varování.

Na úřednické úrovni (OZEU a OEU) probíhá výměna informací od počátečních signálů, že se na politické úrovni může uvažovat o přijetí odůvodněného stanoviska, až po konzultaci možných argumentů.⁷² Filip Ficner, vedoucí Oddělení pro záležitosti Evropské unie, podotýká, že spolupráce s Oddělením pro Evropskou unii je průběžná a obě oddělení jsou kontinuálně v kontaktu. „*Společně probíráme, jaké dokumenty naše výbory projednávají a jaká usnesení se k tomu připravují, společně konzultujeme a koordinujeme také přípravu odůvodněných stanovisek i postup vůči vládě v záležitostech EU. Tato spolupráce fungovala i v dřívějších letech (předchozí volební období) a není důvod, aby nefungovala nadále i do budoucna, byť nikde není formalizovaná a je v podstatě dobrovolná.*“⁷³ Oproti kontrole principu před Lisabonskou smlouvou doznala tato praxe viditelného zefektivnění v oblasti rychlé dostupnosti veškerých projednávaných dokumentů, tak jako potřebných českých překladů. V současné době problém s překlady a dostupností bývá jen opravdu sporadicky.⁷⁴

Systém kontroly agendy EU je odlišný v obou komorách parlamentu. V rámci Poslanecké sněmovny jsou evropské dokumenty postupovány vládou *Výboru pro evropské záležitosti*. Výbor na základě přehledů vytvářených Parlamentním institutem vybírá ty předlohy, jimiž se bude obecně zabývat, ostatní bere na vědomí. V PS PČR je procedurou přijetí odůvodněného stanoviska rozhodnutí výboru pro EU, na vyžádání předsedy výboru rozhoduje plénum a formou odeslání je rezoluce a doprovodný dopis. Poslanecká sněmovna ČR nepoužívá nijakou standardizovanou předlohu pro odůvodněná stanoviska, vždy záleží na zpravodajovi.⁷⁵

---

⁷¹ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., 300/2000 Sb., 448/2001 Sb., 395/2001 Sb., 515/2002 Sb., 319/2009 Sb., 71/2012 Sb. a 98/2013 Sb.

⁷² Rozhovor s Janem Grincem z 12. 5. 2016

⁷³ Rozhovor s Filipem Ficnerem z 6. 5. 2016

⁷⁴ Rozhovor s Janem Grincem z 12. 5. 2016 a s Filipem Ficnerem z 6. 5. 2016

⁷⁵ Rozhovor s Janem Grincem z 12. 5. 2016

Senát projednává evropské dokumenty ve dvou výborech, a to ve *Výboru pro evropské záležitosti* a ve *Výboru pro zahraniční věci, obranu a bezpečnost*. Na základě pravidelného týdenního monitoringu jsou předsedou Oddělení pro Evropskou unii, předsedou Výboru pro evropské záležitosti a poradcem Výboru pro evropské záležitosti vybrány relevantní předlohy. Oba výbory mají podle Jednacího řádu Senátu PČR (Část 12 Jednacího řádu Senátu PČR) možnost požádat o stanovisko sektorové výbory. Za posuzování porušení principu subsidiarity jsou odpovědní pracovníci Oddělení pro Evropskou unii. Jejich úkolem je sumarizovat argumenty odpovídající terminologii a požadavkům Evropské komise. Konečné usnesení obou výborů musí vždy potvrdit plénem Senátu. To také rozhoduje o případném vydání odůvodněného stanoviska. Adresátem odůvodněného stanoviska je vláda a patřičná instituce EU. V Senátu PČR se jedná o rozhodnutí pléna a formou odeslání je rezoluce. Jak doplňuje Jan Grinc: „*V praxi se zdá, že tato lhůta osmi týdnů je hraniční, zejména pro Senát, odůvodněné stanovisko musí být přijato plénem, které se ale jen kvůli evropským záležitostem neschází. Někdy je prodleva mezi plenárními schůzemi i jeden měsíc nebo i víc, čímž se lhůta výrazně zkracuje*“. V případě PS to naopak takové problémy nepůsobí, protože odůvodněné stanovisko nemusí být podle jednacího řádu PS schváleno plénem a stačí usnesení výboru, jak bylo zmíněno výše.

Celkový počet odůvodněných stanovisek ze strany Poslanecké sněmovny je za vytyčené období 5, ze strany Senátu 6. Vzhledem k tak nízkému počtu vydaných odůvodněných stanovisek nelze z dat vyvozovat žádné závěry. F. Ficner navíc vysvětluje tento rozdíl následovně: „*Ono jedno chybějící odůvodněné stanovisko jsme (Oddělení pro záležitosti Evropské unie) poslancům také připravili, bohužel tehdy došlo k tomu, že těsně před zasedáním výboru, kde se to mělo odhlasovat, došlo k rozpuštění Sněmovny a vypsání předčasných voleb, takže to už potom neměl kdo přijmout.*“⁷⁶

Počet odůvodněných stanovisek v období 1. 12. 2009 - 31. 3. 2016 v ČR	
Poslanecká sněmovna	Senát
5	6

Tabulka 1: Počet vydaných odůvodněných stanovisek Parlamentem ČR

Větší zájem Senátu o agendu EU lze vyzorovat v rámci tzv. *politického dialogu* s Evropskou komisí, který nebyl ovšem zahrnut do předkládané práce. Historicky větší zájem Senátu o projednávání záležitostí EU pramení z toho, že disponuje fakticky slabším postavením a menšími pravomocemi nežli Poslanecká sněmovna. Z toho důvodu Senát vždy hledal cestu jak si najít své silné pole působnosti a vymezit se vůči Sněmovně. „*Proto zejména v prvních volebních*

⁷⁶ Rozhovor s Filipem Ficnerem z 6. 5. 2016

*obdobích po ustavení Senátu měli enormní zájem o vše související s agendou EU“.*⁷⁷ Senát se svou aktivitou v komunikaci s Evropskou komisí (opět na základě politického dialogu, nikoliv na základě počtu odůvodněných stanovisek) pravidelně řadí mezi jednu z neaktivnějších komor vnitrostátních parlamentů.⁷⁸

---

⁷⁷ Rozhovor s Filipem Ficnerem z 6. 5. 2016

⁷⁸ *Výroční zpráva o Evropské agendě v Senátu za rok 2013.* [online]. [cit. 2016-05-01]. Dostupné z: <http://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/71692/60251>, s. 17

Výroční zpráva o Evropské agendě v Senátu za rok 2014 a 9. funkční období. [online]. [cit. 2016-05-01]. Dostupné z: <http://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/75459/63431>, s. 22

Výroční zpráva o Evropské agendě v Senátu za rok 2015. [online]. [cit. 2016-05-01]. Dostupné z: <http://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/78633/66120>, s. 17

3.2 Předběžná kontrola principu subsidiarity na příkladu Itálie

Jak je specifikováno v právní úpravě týkající se evropské legislativy a italského parlamentu, vláda Italské republiky je povinována poskytnout akty a dokumenty oběma komorám parlamentu. Mimo to jsou parlamentu Evropskou komisí zprostředkovány konzultační dokumenty a legislativní návrhy napřímo. Parlament poté může v odůvodněných případech využít systému včasného varování principu subsidiarity.⁷⁹

Ještě před samotnou ratifikací Lisabonské smlouvy, byl italský parlament již uzpůsoben implementaci tzv. „politického dialogu“ Evropského společenství. Obě komory, jak dolní (*Camera dei Deputati*), tak Senát (*Senato*) vytvořily ad hoc stálé komise, jejichž role spočívala v organizaci informací a komunikace s národními vládami, jinými parlamentními komisemi a evropskými institucemi. Zákon 96/2010⁸⁰ přijatý 4. června 2010 zavedl povinnost italské vlády, konkrétně ministra pro evropské záležitosti (*Ministro per gli Affari Europei*) informovat italský parlament o evropských legislativních návrzích.

Na rozdíl od především severských zemí, kde národní parlamenty již měly vliv na vládní pozici, italský parlament může bohatě těžit z nové situace po Lisabonské smlouvě. Za účelem zlepšení kontrolního mechanismu byla vytvořena *Meziministerská komise pro evropské záležitosti* (*Comitato Interministeriale per gli Affari Comunitari - CIACE*) pro koordinaci vládních priorit s názory parlamentu během přípravy legislativních aktů EU.⁸¹ Zároveň stálé komise v evropských záležitostech obou komor italského parlamentu zvou ministry zodpovědné za konkrétní návrhy legislativních dokumentů Evropské komise na slyšení, skrze která může komise přispět k vyřešení vládní pozice, prošetření rezolucí přijatých EP, vytvořit prostor pro debatu či učinit doporučení vládě.⁸²

Komory parlamentu se zapojují velmi aktivně do komunikace s Evropskou komisí, čímž mají možnost komunikovat napřímo a ovlivňovat tak vládní postoje. Komise v jednotlivých komorách italského parlamentu jsou organizovány zcela odlišně. V dolní sněmovně probíhá proces následovně: Komise pro evropské záležitosti je pověřena kontrolou principu subsidiarity. Zpravodaj

---

⁷⁹ Webové stránky Poslanecké sněmovny Parlamentu Itálie. [online]. [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: http://www.camera.it/leg17/398?europa_estero=660

⁸⁰ Ústava Itálie. [online]. [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:legge:2010;96>.

⁸¹ Čl. 6 Ústavy.

⁸² Matarazzo, Raffaello; Leone, Jacopo. *Sleeping Beauty Awakens: The Italian Parliament and the EU after the Lisbon Treaty*, *The International Spectator*, 2011. 46:3, 129-144, DOI: 10.1080/03932729.2011.549758. [online]. [cit. 2016-04-23]. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1080/03932729.2011.549758>.

přidělený vždy každé komisi se účastní jejího setkání. Komise může následně přijmout patřičný dokument k předání tzv. speakerem dolní sněmovny do evropských institucí, stejně tak jako speakerovi senátu a ministerskému předsedovi. V senátu byla speciální komise pro evropské záležitosti vytvořena v roce 2009 a její úloha je značně konzultačního charakteru. Veškerá skrutinia jsou ponechána sektorovým komisím. Zásadní problém v italském parlamentu je, že obě komory jsou zvyklé na komunikaci s EU nezávisle na sobě. V poslanecké sněmovně a senátu italského parlamentu je procedurou přijetí rozhodnutí výboru pro EU s možností rozhodnutí pléna. Formou odeslání je zpráva a doprovodný dopis.⁸³

Itálie byla vždy proti tomu, aby se COSAC stal autonomním legislativním orgánem s vysvětlením, že by došlo ke zkomplikování EU. Představa hypotetického vytvoření aliance národních parlamentů, která by blokovala unijní rozhodovací proces, je tím nejhorším scénářem vůbec. Proto se Itálie staví proti ustavení COSACu jako jednotky koordinující kontrolu dodržování principu subsidiarity. Na druhou stranu silně podporuje spolupráci mezi parlamenty národů EU.

Počet odůvodněných stanovisek v období 1. 12. 2009 - 31. 3. 2016 v Itálii	
Poslanecká sněmovna	Senát
5	12

Tabulka 2: Počet vydaných odůvodněných stanovisek Parlamentem Itálie

⁸³ Esposito, Antonio. Il Trattato di Lisboa e il nuovo ruolo costituzionale dei parlamenti nazionali: le prospettive per il Parlamento italiano. *Rassegna Parlamentare* 2009 4 (2009), s. 1118-1173.

4. Evaluace kontroly principu subsidiarity

Lisabonská smlouva nepochybně zvýšila teoretickou úlohu národních parlamentů, nicméně otázkou zůstává praxe nového mechanismu. Důsledek praktického zavedení systému včasného vyrovnání je předmětem mnoha diskuzí ohledně své účelnosti a zároveň institucionální rovnováhy evropského společenství při zablokování rozhodovacího procesu EK. V této kapitole podrobím praxi mechanismu kontroly principu subsidiarity evaluaci.

Cílem práce bylo nahlédnout na tento instrument optikou České republiky a Itálie. Mezi parlamenty obecně jsou viditelné výrazné rozdíly v aktivitě v oblasti podávání odůvodněných stanovisek Evropské komisi. Zatímco některé parlamenty jsou vysoce aktivní a podají ročně desítky žádostí, některé parlamenty jsou v zásadě pasivní. Vysvětlením tohoto rozdílu jsou jednak domácí faktory, dále také faktické obsahy odůvodněných stanovisek. Předkládaná práce se nezabývala obsahy dopodrobna, ačkoliv by tato oblast dozajista stála za další studium. Parlament ČR a Itálie jsou poměrně vyrovnanými zákonodárnými sbory, fakticky jich ale Itálie vydala za sledované období vyšší počet (viz tabulka 2).

Odůvodněná stanoviska			
členská země	první komora parlamentu	druhá komora parlamentu	parlament jako celek
Česká republika	5	6	11
Itálie	5	12	17

Tabulka 2: Porovnání odůvodněných stanovisek vydaných Parlamentem ČR a Itálie

Jako pozitivní stránku lze uvést, že vzájemná komunikace mezi Evropskou komisí a národními parlamenty se značně zintenzivnila. Národní parlamenty jsou opravdu schopné reagovat o mnoho aktivněji a rychleji vůči EK než tomu bylo doposud, nicméně situace stále není zcela ideální.⁸⁴

Co se týče tzv. přímého politického dialogu s Komisí, zde se senáty ČR i Itálie výrazně více zapojují než dolní komory parlamentů. Nicméně v tomto případě je otázkou, jestli to, že zasílají většinu svých usnesení pro informaci Komisi, zatímco sněmovny zasílají jen vybraná z nich obsahující výhrady vůči návrhům Komise či postoje Sněmovny k významným tématům, znamená,

⁸⁴ Matarazzo, Raffaello; Leone, Jacopo. *Sleeping Beauty Awakens: The Italian Parliament and the EU after the Lisbon Treaty*, *The International Spectator*, 2011. 46:3, 129-144, DOI: 10.1080/03932729.2011.549758. [online]. [cit. 2016-04-23]. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1080/03932729.2011.549758>, s. 133

že se tomu více věnují. Konkrétně italský senát zasílá Komisi v rámci přímého dialogu úplně všechna svá usnesení, která přijme, i ta, která jen konstatují, že dokument berou na vědomí a projednávat ho nebudou.

Žlutá karta byla zatím uplatněna jen dvakrát. V prvním případě se jednalo o návrh Evropské komise na nařízení Rady o výkonu práva na kolektivní akci v rámci svobody usazování a volného pohybu služeb.⁸⁵ Podruhé byla žlutá karta použita v případě návrhu Komise na nařízení Rady o zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce.⁸⁶ V obou případech došla komise k závěru, že k porušení zásady subsidiarity nedošlo. Jak uvádí Kaisa Korhonen z Finského institut mezinárodních vztahů: „*Dokud meziparlamentní spolupráce zůstane ve své současné podobě, procedury žluté a oranžové karty se velmi nepravděpodobně vyvinou z hypotetické hrozby v účinný instrument.*“⁸⁷

---

⁸⁵ Databáze IPEX. [online]. [cit. 2016-04-22]. Dostupné z: <http://www.ipex.eu/IPEXL-WEB/dossier/document/COM20120130.do>

⁸⁶ Databáze IPEX. [online]. [cit. 2016-04-22]. Dostupné z: <http://www.ipex.eu/IPEXL-WEB/dossier/document/COM20130534.do>

⁸⁷ Korhonen Kaisa. *Guardians of Subsidiarity. National Parliaments Strive to control EU Decision-making*. FIIA Briefing Paper 84. May 2011. s. 7

Ve 24. pololetní zprávě COSACu je uvedeno, že 26 z 32 parlamentů se vyslovilo pro zlepšení procedury žluté karty v tom smyslu, že EK by měla vylepšit a zrychlit odpovědi na odůvodněná stanoviska národních parlamentů. Zajímavé je, že pro zlepšení se vyslovil český parlament, nikoliv parlament italský. K otázce, zda by 8-týdenní lhůta měla být prodloužena, se vyslovily oba parlamenty souhlasně. Česká poslanecká sněmovna se také vyslovila pro větší koordinaci mezi parlamenty a mezi-instituční spolupráci a výměnu informací. Dále se jak obě komory českého parlamenty, ta i italského vyjadřovaly pro nezahrnutí období druhé poloviny prosince, vzhledem k vánočním svátkům, a období červenec-srpen, vzhledem k letním prázdninám do lhůty 8 týdnů (COSAC).⁸⁸ Senát ČR by ocenil větší flexibilitu EK k interpretacím národních parlamentů v odůvodněných stanoviscích, především v situaci, kdy k návrhu legislativního aktu zašle odůvodněné stanovisko více národních parlamentů. Také se vyjádřil k tomu, že by EK měla zasílat odpovědi k odůvodněným stanoviskům v lhůtě ne delší než 8 týdnů.

Z provedené analýzy je patrné, že nový mechanismus je limitující pro kontrolu principu subsidiarity z následujících příčin:

- podléhají mu pouze legislativní akty, nikoliv akty nelegislativní
- národní parlamenty se mohou vyjadřovat pouze, zda návrh legislativního aktu je v souladu s principem subsidiarity, nikoliv proporcionality (*principle of proportionality*) a svěření pravomocí (*principle of conferral*), navzdory tomu, že všechny tři principy jsou součástí stejného kontextu čl. 5 Smlouvy⁸⁹
- národní parlamenty nejsou ve shodě, jak by kontrola principu subsidiarity měla vypadat v praxi
- přetrvávají nejasné definice subsidiarity, jež umožňují parlamentům různý výklad principu⁹⁰

---

⁸⁸ Webové stránky COSAC. [online]. [cit. 2016-04-01]. Dostupné z: <http://www.cosac.eu/documents/bi-annual-reports-of-cosac/>.

⁸⁹ Jörgen Hettne, Fredrik Langdal. *Does Subsidiarity Ask the Right Question?* Swedish Institute for European Policy Studies. [online]. [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: http://www.sieps.se/sites/default/files/TGAE_2011_Hettne_Langdal.pdf.

⁹⁰ Kiiver, Philip. The Early Warning System for the Principle of Subsidiarity. *Constitutional Theory and Empirical Reality*. s. 446–448, In: *European Law Journal* Volume 19, Issue 3, 5/2013.

Poslanecká sněmovna ČR a Itálie, stejně jako italský senát nepoužívají žádnou standardizovanou předlohu pro odůvodněná stanoviska. Výjimku v tomto ohledu činí Senát ČR. Co se týče standardizovaných kritérií pro rozlišení principu subsidiarity a proporcionality, těmi nedisponuje žádná ze zkoumaných komor.

Velmi důležitým momentem při kontrole principu subsidiarity je informování evropských výborů v obou komorách parlamentu o tom, že jiné parlamenty avizovaly možnost odůvodněného stanoviska a jaké jsou jejich argumenty. Na základě této informace by se totiž mohl objevit impuls přijmout odůvodněné stanovisko. Jenže lhůta osmi týdnů se zdá být značně nedostačující pro rozvinutí takovéto kolektivní spolupráce parlamentů. V tomto ohledu není možné mluvit o vyvinuté proceduře kolektivní kontroly principu subsidiarity, ale pouze o formě individuální.

5. Závěr

Přesvědčení o nezbytnosti větší míry zapojení národních parlamentů do rozhodovacího procesu v EU je tématem již řadu let v souvislosti s procesem prohlubování integrace a se snahou promítnout do unijního rozhodování zásady parlamentní demokracie. Lisabonská smlouva nabízí národním parlamentům možnost podílet se na rozhodovacím procesu Evropské unie. Předkládaný text se zaměřil na kontrolu principu subsidiarity ve dvou konkrétních zemích, a to v České republice a Itálii. Z analýzy vyplývá, že samotné nastavení jak vztahu unie-národní parlamenty, tak uvnitř samotných národních parlamentů je ovšem naprosto nedostačující.⁹¹

Z hlediska parlamentní kontroly evropské integrace se standardně rozlišuje mezi její individuální a kolektivní kontrolou. Předmětem práce byla ona individuální kontrola. Obě podoby kontroly jsou ovšem od sebe neodmyslitelné, k čemuž právě daná práce závěrem dospívá. Politická kontrola principu subsidiarity není totiž možná bez více institucionalizované meziparlamentní spolupráce. Při jejím výkonu existují, jak vyplývá z dané analýzy, mezi parlamenty a komorami značné rozdíly. Rozdíl spočívá jednak v míře pozornosti, kterou parlamenty posuzování legislativních návrhů EU věnují, v praxi samotné kontroly a interpretaci principu subsidiarity a následné argumentaci v odůvodněných stanoviscích.

Skutečný problém, který bude nutné překonat, lze spatřovat v nedokonalém vztahu mezi parlamenty a vládami v oblasti evropských záležitostí. Lisabonská smlouva totiž představuje příklad, jak odlišně je vnímáno nastavení evropské smlouvy ve chvíli, kdy není hromadně sdílen jeden pohled na roli národních parlamentů v rozhodovacím procesu EU a právě princip kontroly subsidiarity by mohl fungovat pouze za předpokladu správného nastavení meziparlamentní spolupráce. Toto bylo mimochodem evidentní již před vstupem samotné LS v platnost na příkladu COSACu. Závěrem lze říci, že dokud se meziparlamentní spolupráce nezeffektivní, nebude možné mluvit o plnohodnotném fungování systému včasného varování.

---

⁹¹ Kiiver, Philip. The Early Warning System for the Principle of Subsidiarity. *Constitutional Theory and Empirical Reality*. s. 446–448, In: *European Law Journal* Volume 19, Issue 3, 5/2013.

Jako výstup práce je možné shrnout možné návrhy na reformu nastavení systému včasného varování, kterými jsou:

- prodloužení časové lhůty z aktuálních osmi týdnů na minimálně 10 týdnů, ideálně 12⁹²
- snížení hranice počtu hlasů, která musí být dosažena pro vydání tzv. žluté karty⁹³
- rozšíření důvodů pro vydání odůvodněného stanoviska o *porušení legality a proporcionality*
- standardizace odůvodněných stanovisek
- znatelné vylepšení a formalizace komunikačních kanálů mezi parlamenty a využití spolupráce mezi vládou a parlamentem

Z výše vyčtených možných návrhů na revizi parlamentní kontroly principu subsidiarity je nutné vyzdvihnout prodloužení 8-týdenní lhůty pro zaslání odůvodněných stanovisek. Podle slov Filipa Ficnera se totiž jedná o jádro celého problému. Obtížnosti nespátřuje v počtu zaslaných dokumentů parlamentům, ani v překladech či přípravě podkladů v termínech, ale právě v nedostačující lhůtě osmi týdnů. Dodává také, že Oddělení pro záležitosti Evropské unie v této lhůtě jen stěží stihne dokument projednat, přičemž další čas na vzájemnou koordinaci mezi národními parlamenty a vzájemné informování se o našich usneseních a argumentech, které by mohlo přimět další parlamenty k přijetí odůvodněného stanoviska.

Závěrem lze tvrdit, že z nové právní úpravy zavedené LS profitují národní parlamenty, nikoliv ovšem nižší správní celky. Krátká lhůta totiž brání především nižším správním celkům, aby se mohly k legislativním návrhům včas vyjadřovat. Národním parlamentům by mohlo pomoci zavedení aktivity směrem k tzv. zelené kartě, jež by dávala národním parlamentům možnost poskytnout legislativní podnět. Kaniok: „*Role parlamentů by se tak mohla posunout od negativních hlídačů k poskytovatelům smysluplných a občansky potřebných námětů.*“⁹⁴

Do budoucna by stálo za zvážení vypracovat analýzu se zaměřením na vývoj kolektivní spolupráce národních parlamentů, analýzu obsahů odůvodněných stanovisek či reakcí Evropské komise na jednotlivá stanoviska.

---

⁹² Rozhovor s Filipem Ficerem z 6. 5. 2016 a Janem Grincem z 12. 5. 2016

⁹³ Kiiver, Philip. The Early Warning System for the Principle of Subsidiarity. *Constitutional Theory and Empirical Reality*, s. 446–448, In: *European Law Journal* Volume 19, Issue 3, 5/2013, s. 145.

⁹⁴ Kaniok, P. *Statická, či dynamická unie; Euroskepticismus a vnitřní legitimita evropské integrace. Mezinárodní vztahy, 2011. 46 (4), s. 147*

6. Zdroje

6.1 Dokumenty

Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství. 2007. [cit. 2015-10-04].

Dostupné z: <http://eurlex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:C:2007:306:SOM:CS:HTML>

Protokol o používání zásad subsidiarity a proporcionality. [online]. [cit. 2016-01-23]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=URISERV%3Aai0017>

Protokol o úloze vnitrostátních parlamentů v Evropské unii připojený k Lisabonské smlouvě. [online]. [cit. 2016-01-23]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A12012M%2FTXT>

Ústava České republiky. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., 300/2000 Sb., 448/2001 Sb., 395/2001 Sb., 515/2002 Sb., 319/2009 Sb., 71/2012 Sb. a 98/2013 Sb.

Webové stránky Poslanecké sněmovny Parlamentu Itálie. [online]. [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: http://www.camera.it/leg17/398?europa_estero=660

¹ Ústava Itálie. [online]. [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:legge:2010;96>.

6.2 Zprávy institucí

Výroční zpráva COSAC (2015): Twenty-third Bi-annual Report: Developments in European Union Procedures and Practises Relevant to Parliamentary Scrutiny. 4/11/2015.

José Manuel Durão Barroso (2013), "From 1946 till Today – A European Success Story: „*Why Leadership Matters*”, Projev/13/900, Evropská komise, 8.11.2013

Koncepční a institucionální odbor Útvaru ministra pro evropské záležitosti Úřadu vlády ČR *Analýza dopadů Lisabonské smlouvy*. 2010. [cit. 2013-15-04]. Dostupné z: www.vlada.cz/cz/evropskezalezitosti/dokumenty/analyza-dopadu-lisabonske-smlouvy-66830

Odbor informování o evropských záležitostech ve spolupráci s odborem koncepcí a analýz Úřadu vlády ČR: Co potřebujete vědět o Lisabonské smlouvě. 1.vyd., Praha 2009. ISBN 978-80-87041-74-1.

Parliaments and Subsidiarity Check: A New Actor in Town'. In The Treaty of Lisbon – A Second Look at the Institutional Innovations, CEPS, EGMONT, EPC Joint Study: 111 – 2.

Brussels: CEPS, EGMONT and EPC, Sept 2010. [online]. [cit. 2016-04-22]. Dostupné z: http://www.epc.eu/documents/uploads/pub_1150_epc_egmont_ceps_-_treaty_of_lisbon.pdf

Výroční zpráva o Evropské agendě v Senátu za rok 2011. Kancelář Senátu Parlamentu ČR. Oddělení pro Evropskou unii. <http://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/63522/53665>

Výroční zpráva o Evropské agendě v Senátu za rok 2012 a 8. funkční období. Kancelář Senátu Parlamentu ČR. Oddělení pro Evropskou unii. <http://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/67740/57024>

Výroční zpráva o Evropské agendě v Senátu za rok 2013. <http://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/71692/60251>

Výroční zpráva o Evropské agendě v Senátu za rok 2014 a 9. funkční období. <http://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/75459/63431>

Výroční zpráva o Evropské agendě v Senátu za rok 2015. <http://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/78633/66120>

6.3 Literatura

Bartovic, Vladimír; Král, David. Český a slovenský parlament po Lisabonské smlouvě. Praha: EUROPEUM, 2010. ISBN: 80-86993-10-8.

Břicháček, Tomáš et al. Evropská unie v pasti centralizace: sborník textů. Vyd. 1. Praha: CEP - Centrum pro ekonomiku a politiku, 2011. 115 s. Ekonomika, právo, politika, č. 90/2011. ISBN 978-80-87460-03-0.

Břicháček, Tomáš. Unie blízka i vzdálená. Vyd. 1. Praha: Institut Václava Klause, 2014. 194 s. Publikace, č. 11/2014. ISBN 978-80-87806-08-1.

Crum, Ben; Fossum, John Erik. Practices of Inter-Parliamentary Coordination in International Politics. The European Union and Beyond. Colchester, UK: ECPR Press, 2013. ISBN: 9781907301308.

Craig, Paul. „Subsidiarity: A political and legal analysis”, Journal of Common Market Studies, 2012. Vol. 50, No. S1, s. 72–87.

Druláková, Radka: Subsidiarita v Evropské unii pro 21. století. Současná Evropa a Česká republika, 2007, roč. XII, č. 1.

Druláková, Radka: Subsidiarita v Lisabonské smlouvě – náprava nedostatků? Working papers Fakulty mezinárodních vztahů VŠE 8/2009. Oeconomica. ISBN 978-80-245-1588-5.

Esposito, A. Il Trattato di Lisbona e il nuovo ruolo costituzionale dei parlamenti nazionali: le prospettive per il Parlamento italiano. Rassegna Parlamentare 2009 4 (2009): 1118-1173.

Fiala, Petr. Evropský mezičas: nové otázky evropské integrace. Vyd. 1. Brno: Společnost pro odbornou literaturu - Barrister & Principal, 2007. 174 s. Evropská politika. ISBN 978-80-87029-04-6.

Follesdal, Andreas; Hix, Simon. Why There is a Democratic Deficit in the EU: A response to Majone and Moravcsik. JCMS 2006 Volume 44. Number 3. pp. 533–62.

Georgiev, Jiří, ed. Princip subsidiarity v právní teorii a praxi = Grundsatz der Subsidiarität in der Rechtstheorie und Praxis. 1. vyd. Praha: CEVRO Institut, 2007. 150 s. ISBN 978-80-87125-01-4.

Grinc, Jan. Národní parlamenty a demokratická legitimita Evropské unie. Vydání první. Praha: Leges, 2015. 315 stran. Teoretik. ISBN 978-80-7502-091-8.

Janků, Martin a Linda Janků: Právo EU po Lisabonské smlouvě. 1. vydání. Ostrava: Key Publishing, 2012, 274 str., ISBN 978-80-7418-152-8.

Karlas, Jan. Národní parlamenty a kontrola evropských záležitostí: komparativní analýza. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2011. 218 s. ISBN 978-80-246-1886-9.

Kiiver, Philip. The Early Warning System for the Principle of Subsidiarity. Constitutional Theory and Empirical Reality. s. 446–448, In: European Law Journal Volume 19, Issue 3, 5/2013.

- Klíma, Karel a kol. *Státověda*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. 431 s. ISBN 978-80-7380-296-7.
- Knutelská, Viera. National Parliaments in the Council: Parliamentary Scrutiny Reserves. *Central European Journal of International and Security Studies*, roč. 7, č. 1, 2013.
- Korhonen, Kaisa. Guardians of Subsidiarity. National Parliaments Strive to control EU Decision-making. FIIA Briefing Paper 84. 5/2011.
- Krutílek, Ondřej. Lisabonská mašina se zadírá. In: Břicháček, Tomáš et al. *Evropská unie v pasti centralizace: sborník textů*. Vyd. 1. Praha: CEP - Centrum pro ekonomiku a politiku, 2011. 115 s. *Ekonomika, právo, politika*, č. 90/2011. ISBN 978-80-87460-03-0.
- Krutílek, Ondřej; Kuchyňková, Petra a Paličková, Iveta: *Monitoring evropské legislativy 2009-2010*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2011, 398 str., ISBN 978-80-7325-242-7.
- Majone, G. (2000) 'The Credibility Crisis of Community Regulation'. *Journal of Common Market Studies*, Vol. 38, No. 2, pp. 273–302.
- Pítrová L. a kol., Úloha národních parlamentů v legislativním procesu v Evropské unii, *in: Právník* č. 10/2002: 1013-1070.
- Raunio, Tapio. Destined for Irrelevance? Subsidiarity Control by National Parliaments. Working Paper 36/2010. Real Instituto Elcano.
- Scheu, Harald Christian. Princip subsidiarity v právu EU. In *Vybrané teoretické problémy vztahu evropského a národního práva po ratifikaci Lisabonské smlouvy*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2011. 108 s. *Acta Universitatis Carolinae. Iuridica*, 1/2011. ISBN 978-80-246-1947-7.
- Strnad, Štěpán. Demokratický deficit EU. In: *CABADA*, Ladislav a kol. *Aktuální výzvy evropského integračního procesu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. 295 s. ISBN 978-80-7380-289-9.
- Šišková, Naděžda a kol.: *Lisabonská smlouva a její dopady na evropské, mezinárodní a vnitrostátní právo členských států*. Praha: Leges, 2012. ISBN 978-80-87576-17-5.
- Syllová, Jindřiška.; Pítrová, Lenka.; Paldusová, Helena a kol.: *Lisabonská smlouva: komentář*. C. H. Beck, Praha 2010, 1344 str., ISBN 978-80-7400-339-4.
- Van Kersbergen, Kees - Verbeek, Bertjan (2007): *The Politics of International Norms: Subsidiarity and the Imperfect Competence Regime of the European Union*. *European Journal of International Relations*, 13:2, 217–38.

6.4 Internetové zdroje

Auel, Katrin; Christiansen, Thomas. After Lisbon: National Parliaments in the European Union, *West European Politics*, 2015. 38:2, 261-281, DOI: 10.1080/01402382.2014.990693

Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1080/01402382.2014.990693>

Břicháček, Tomáš: *Přístup Evropského soudního dvora k principu subsidiarity*. *Právník* 2/2008 [cit. 2016-05-05]. Dostupné z: <http://www.euportal.cz/PrintArticle/3238-pristup-evropskeho-soudniho-dvora-k-principu-subsidiarity.aspx>

Gattermann, Katjana – Heffler, Claudia (2015): *Beyond Institutional Capacity: Political Motivation and Parliamentary Behaviour in the Early Warning System*. *West European Politics* 38(2): 305-334.

Herlin-Karnell, Ester. „Subsidiarity in the Area of EU Justice and Home Affairs Law - A Lost Cause?“ *European Law Journal*, Vol. 15, No. 3, May 2009, pp. 351–361. <http://www.cesruc.org/uploads/soft/130306/1-130306154221.pdf>

Hettne, Jörgen; Langdal, Fredrik. *Does Subsidiarity Ask the Right Question?* Swedish Institute for European Policy Studies. [online]. [cit. 2016-04-23]. Dostupné z: http://www.sieps.se/sites/default/files/TGAE_2011_Hettne_Langdal.pdf

Kaczynski, Piotr Maciej. Paper tigers or sleeping beauties? National parliaments in the post-Lisbon European political system. CEPS Special Report/February 2011 [online]. 2011 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edsupe&an=edsupe.15771&scope=site>

Kaniok, P. *Statická, či dynamická unie; Euroskepticismus a vnitřní legitimita evropské integrace*. *Mezinárodní vztahy*, 2011. 46 (4)

Matarazzo, Raffaello; Leone, Jacopo. *Sleeping Beauty Awakens: The Italian Parliament and the EU after the Lisbon Treaty*, *The International Spectator*, 2011. 46:3, 129-144, DOI: 10.1080/03932729.2011.549758. [online]. [cit. 2016-04-23]. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1080/03932729.2011.549758>

Pítrová, L.; Coxová, M.: *Parlamentní kontrola agendy EU*. 1.vyd. Kancelář Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, výbor pro evropské záležitosti, 2005. [cit. 2013-24-04] Dostupný z: [www. http://www.psp.cz/home/vybory/VEZ/brozuravez.doc](http://www.psp.cz/home/vybory/VEZ/brozuravez.doc)

Pítrová, L. et al.: *Když se řekne Lisabonská smlouva. Perspektiva fungování Evropské unie podle nového smluvního rámce*. Odbor informování o evropských záležitostech. Úřad vlády České republiky, Praha 2008 [cit. 2013-05-05]. Dostupné z: www.euroskop.cz/gallery/13/4050-kdyz_se_rekne_lisabonska_smlova.pdf

Pollak, Johannes (2014). ‘Compounded Representation in the EU: no country for old parliaments?’, in Sandra Kröger and Dario Castiglione (eds.), *Political Representation in the European Union: Still democratic in times of crisis?*, Abingdon: Routledge. [online]. [cit. 2016-04-23]. Dostupné z: <http://www.osservatorioair.it/research-note-after-lisbon-national-parliaments-in-the-european-union/>.

Vaughne Miller: National Parliaments and EU law-making: how is the 'yellow card' system working? [online]. [cit. 2016-04-23]. Dostupné z: www.parliament.uk/briefing-papers/SN06297.pdf

Databáze IPEX. Dostupné z: www.ipex.eu

Webové stránky COSAC. Dostupné z: <http://www.cosac.eu/>

Webové stránky senátora PČR Zbyňka Linharta. Dostupné z: <http://zbyneklinhart.cz/senat/napsal-jsem/subsidiarita-jeden-z-hlavnich-principu-eu/>

Webové stránky Poslanecké sněmovny Parlamentu Itálie. Dostupné z: <http://www.camera.it/>

Webové stránky Evropského parlamentu. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu>

Webové stránky PS PČR. Dostupné z: http://www.psp.cz/docs/laws/1995/90_index.html.

Webové stránky PS PČR. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=2507>

Webové stránky Senátu PČR. Dostupné z: <http://www.senat.cz/kancelar/organizace/utvary/oz.php>